

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

45. De quibusdam dubijs circa proditionem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

niam, vel vestes latroni ostendit, vt rapiat. Et hoc est mortale etiam obligans ad restitutionem.

Quartò, circa secreta; vt, qui alterius secretum aperit in eius detrimentum. Et hoc est etiam mortale, cum res est grauis, & quam celare tenebatur. His modis committi potest proditio: tamen ad maiorem declarationem aliquot dubia in capite sequenti examinare oportet.

De quibusdam dubijs circa proditionem.

CAPVT XLV.

Aliqua occurrunt dubia circa proditionis modos.

Primum est, an, si tyrannus aliquis iniuste detineat castrum, vel ciuitatem, vel villam alterius, liceat alicui Priuatae personae, quae sub potestate ipsius tyranni est, & cui est commissa cura illius castrum, ipsum tradere domino vero, tyranno infido. Ad hoc respondet Anton. 2. p. tit. 1. cap. 22. §. 7. & dicit aliqua,

Primum est, si, qui tradit castrum, facit hoc, cupiditate pecuniae, vel odio & inimicitia motus, vt sine praecipuo, tunc mortaliter peccat.

Secundum, quando id facit zelo iustitiae, licet cum spe pecuniae, non peccat mortaliter, si aliqua adsint conditiones, nimirum.

Prima, vt non sequantur mortes & occisiones hominum in tali traditione.

Secunda, vt non sequantur grauia scandala.

Tertia, vt dominus verus nequeat alia via recuperare tale castrum. His stantibus non esset peccatum; aliquo vero, vel omnibus deficientibus esset peccatum: & quia ferè semper vnū horum est, ob id, raro licet iste casus.

Dicit tertio Ant. quòd si quis etiam, his deficientibus castrum tradat, mortaliter quidem peccat, tamen ad restitutionem non tenetur, quia non rapit alienum à vero domino; immò reddit proprio domino, licet malo & indebito modo. Consentit his Tabien. ver. interrogatio. §. 19. & Armill. v. proditio. Et ita mihi videtur dicendum.

Aliud dubium est, an tyrannum, qui habet obsessam ciuitatem iniuste, liceat alicui priuato per proditionem occidere: v.g. an liceat medico ipsius, aut coco ministrare venenum

occulte, & interficere. Respondent idem Anton. loco citato, præfati Doctores, quòd nullo modo licet, sed esset mortale, nam seruare fidem est ius naturale, quod quidem cum omnibus est seruandum. Non ergo illi sub fide data possunt occulte nocere; quamuis posset miles vnius exercitus, duce concedente, in nocte aggredi contrarium exercitum, cuius causa iniusta est, & inuadere & occidere dormientes, quia nulla illis debetur fides; & ipsi debebant cautè agere & attendere, cum alios inuadant. Et hoc modo licet venenum imponere fontibus, verberantes pereant, cum ipsi iniuste inuadant terras aliorum: sub fide tamen data non licet occidere, sicut nec sub saluo conductu; & sic etiam non licet personæ priuatæ inuadere loca & terras Turcarum, & ipsos occidere in domibus degentes, licet infesti & inimici sint nostri. Hinc fit, quòd si in hoc prædicto casu non licet huiusmodi homini occidere in tali modo, quòd etiam nulli alteri liceat consulere tale factum, aut ad id inuadere ipsum aliquo modo.

Aliud dubium est. An si quis esset deliberatus iam occidere per proditorem talem tyrannum, licet alteri promittere pecunias, si faciat & occidat. Antonin. respondet licere: nam hic non occidit, cum iam ille animo decreuerit occidere: sed Armill. verb. proditio. §. 3. negat, & ita negandum est: nam consentit in peccato, & hoc sufficit ad peccandum. Adde etiam quòd iste occidit; nam promissione pecuniæ magis confirmatur animus illius ad occidendum: adeò, quòd posset forsitan retardari, & remoueri ab illo facto, spe tamen pecuniæ non retardatur.

Aliud dubium est, in secretis: An liceat aperire saltem secretum alicuius Tyranni: vt, si haberet obsessam ciuitatem, & vellet occultè inuadere, an liceret alicui militi suo aperire secretum. Dico, si iniuste agit & inuadit, potest manifestari: non enim secretum præter sigillum confessionis, est seruandum in damnum tertij iniustum, & præsertim communitatis: & sic habemus exemplum in scriptura, 2. Reg. 17. de illo Chusi, qui se finxit amicum Absalon, & manifestauit Dauid secretum consilium Achitophelis. Si verò iuste ageret Princeps aliquis contra alterum, tunc non liceret ipsius secretum prodere. Per hoc patet resolutio peccati eorum, qui literas sigillatas alterius aperiant: Est enim mortale, cum res est gravis, quando verò sciunt rem esse leuis momenti, est veniale: Sed tamen periculosum est, nam difficile cognoscitur

scitur huiusmodi leuitas materiae ante apertionem: & si, non cognita, aperiuntur literae, mortale est, nisi in aliquibus casibus.

Primus, quando, qui aperit, probabiliter cognoscit esse in damnum proprium illas conscripserat, vel in damnum tertij, praesertim communitatis alicuius.

Secundus, cum est superior: & sic Praelati subditorum literas aperiunt.

Tertius, cum apertio fit cum rati habitatione; quia speratur rationabiliter, quod ille, cui mittuntur, id ratum habebit, & acceptabit. Haec de prodicione.

De fraude.

CAPVT XLVI.

Quarta filia Auaritiae, est fraus, quae sic describi potest, *Deceptio alterius opere exhibita.* In qua descriptione sunt duae partes.

Altera est, *Deceptio alterius.* Est autem decipere, falsam estimationem in alterius animum inducere, & ille actus, qui, mediante hoc fit, dicitur deceptio.

Altera pars est, *opere exhibita*: nam deceptio aliquando fit solis verbis, & dicitur dolus seu fallacia, aliquando verò fit etiam factis; vt, cum vendo pro libra, quae non est libra: & haec dicitur fraus. Vtrumque autem, tam dolus, quam fraus filij sunt Auaritiae. Sed nunc de fraude agamus. Procedit autem fraus ex astutia, quae est vitium contra prudentiam. In cuius gratiam aduerte, prudentiam esse quandam virtutem, qua circa bonum finem media conuenientia applicamus: disponit enim prudentia media bona ad finem bonum. Cum ergo sint duo in prudentia, & finis bonus, & media bona, duplex ei vitium opponitur.

Vnum est ex parte finis, cum quis intendit finem malum, & huic media proportionata, siue bona, siue mala secundum se aptat: & vitium hoc dicitur prudentia carnis; vt, qui, intendens occidere inimicum, vel committere adulterium, media apta applicat.

Alterum est ex parte mediorum; vt, cum quis bonum aut malum finem intendens, excogitat media mala, sed apta fini, & dicitur astutia. Exemplum est in illo Villico Luc. 16. qui,